

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-30>

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «РАДІАЦІЙНИЙ,
ХІМІЧНИЙ, БІОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ ТА ЕКОЛОГІЧНА
БЕЗПЕКА» У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

Попков Борис Іванович

*старший викладач – начальник служби радіаційного, хімічного,
біологічного захисту кафедри загальновійськових дисциплін
Інститут Військово-Морських Сил
Національного університету «Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

Вивчення навчальної дисципліни: «Радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека» відіграє важливу роль у військово-професійному орієнтуванні майбутніх офіцерів на самостійне виконання службово-бойових функцій на первинних офіцерських посадах, зазначених у нормативній частині освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія».

Професійна підготовка майбутніх офіцерів до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту охоплює: професійну спрямованість підготовки у процесі вивчення фахових дисциплін на загальновійськову компетентність та готовність до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту; модернізацію організації освітнього процесу на готовність ефективного виконання складних комплексних дій радіаційно-хімічного захисту із підсиленням практичної складової; системність освітніх заходів на формування високої готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності, формування вміння приймати рішення в екстремальних ситуаціях, впевненість в необхідності проведення заходів з метою мінімізації наслідків застосування противником зброї масового ураження, формування необхідних індивідуально-особистісних, психологічно-моральних, емоційно-вольових якостей до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях; організація самостійно-індивідуальної та науково-дослідницької діяльності майбутніх офіцерів з метою формування професійної готовності до виконання радіаційно-хімічного захисту військ, як виду бойового забезпечення, в освітньому процесі ЗВО [2, с. 3].

На спеціальних судах додатково може бути організовано службу радіаційної безпеки, хімічну, пошуково-рятувальну службу, службу підводно-технічних робіт, а також суднові команди водолазів, пожежників,

обчислювальної техніки, спеціальних вимірювань, інші структурні підрозділи (залежно від призначення судна й чисельності екіпажу) [1, с. 71].

Часом персонал виконує службові обов'язки у напружених, екстремальних умовах. Тому його діяльності притаманні наступні ознаки: дефіцит часу для прийняття рішення та його реалізації, вплив надзвичайно сильних подразників (робота в зонах високих або низьких температур, сильне задимлення, наявність у повітрі сильнодіючих отруйних речовин, можливість вибуху легкозаймистих речовин чи газу, можливість обвалу будівельних конструкцій, робота в замкнутому просторі, робота на висотах (або від'ємних висотах), робота в різних кліматичних та погодних умовах, робота в індивідуальних засобах захисту органів дихання та зору, наявність у небезпечних зонах осіб, які кличуть на допомогу і потребують негайної евакуації та ін.) [3].

Метою викладання навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів та екологічна безпека» є:

- підготовка офіцера військового управління тактичного рівня, з визначеним рівнем знань та практичних навичок щодо організації та здійснення заходів радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділу, спрямованих на забезпечення ведення активних бойових дій в умовах застосування противником як сучасних засобів масового ураження так і наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

- вивчення основ радіаційного, хімічного, біологічного захисту військ, як виду бойового забезпечення, у сучасному загальновійськовому бою;

- розвиток у тих, хто навчається, тактичного мислення, здатності до самостійного та творчого вирішення завдань в складних умовах радіаційної, хімічної та біологічної обстановки у мирний та воєнний час, самостійного застосування отриманих знань на практиці, здатність організувати і методично правильно проводити заняття з радіаційного, хімічного, біологічного захисту з підрозділами.

З врахуванням цього, зміст програми навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека» побудований таким чином, що враховує вивчення за усіма семестрами загальновійськових, тактичних і тактико-спеціальних дисциплін – теоретичної основи виконання типових задач діяльності на первинних офіцерських посадах і основи практичного навчання виконанню цих задач технічними засобами, прийнятими на озброєння в підрозділах і частинах видів і родів військ Збройних Сил України.

Важливим і безумовним засобом забезпечення військово-професійної направленості курсантів є дотримання послідовності і повноти засвоєння змістових модулів нормативної частини освітньо-професійної програми підготовки фахівця.

Практичне навчання з навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека» здійснюється на практичних

заняттях за індивідуальними завданнями (варіантами). В програмі навчальної дисципліни передбачено проведення практичних занять в навчальних аудиторіях і під час польового виходу. Демонстрація зразків озброєння (розрізних макетів) є обов'язковою. Ведення конспектів тими, хто навчається, є обов'язковим.

Для вивчення окремих навчальних елементів навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека» підібрані найбільш ефективні прийоми і засоби. Для забезпечення випереджувального змісту навчання щодо достатності освітнього рівня підготовки військових фахівців до виконання службово-бойових функцій на первинних офіцерських посадах протягом 3-5 років ефективним прийомом вивчення в курсі «Радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека» новітніх технологій (методик) оцінки радіаційної та хімічної обстановки, широке використання всіх електронно-обчислювальних засобів, досвіду участі військ у миротворчих операціях та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Отже, в процесі вивчення дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека» у курсантів формуються вміння й базові практичні навички щодо організації та виконання основних заходів радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів в межах, необхідних для виконання обов'язків на первинних офіцерських посадах у військах; формувати впевненість в необхідності проведення цих заходів з метою мінімізації наслідків застосування противником зброї масового ураження, а також створенню сприятливих умов для успішного виконання бойових задач в складних умовах радіаційної, хімічної та біологічної обстановки, посилення захисту військ від систем розвідки та ураження противника застосуванням аерозолів.

Література:

1. Желясков В. Я. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх судноводів у вищих морських навчальних закладах до професійної комунікативної взаємодії. Дис. ... д-ра пед. наук / 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Хмельницький, 2020. 545 с.

2. Король Я. І. Формування професійної готовності майбутніх офіцерів до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту. Дис. канд. пед. наук / 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький національний університет МОН України; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2019. 456 с.

3. Покалюк В. Готовність фахівців пожежно-рятувальних підрозділів до професійної діяльності. Витоки педагогічної майстерності. 2014. Вип. 14. С. 222–228.